

KOMP BÁLINT

ADALÉKOK AZ EGYES NEMI ERKÖLCS ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK ELMÉLETÉHEZ ÉS BIZONYÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI NEHÉZSÉGEKHEZ

1. BEVEZETÉS

A társadalom tagjai a következő két bűncselekményi csoportot ítélik meg legsúlyosabban: az élet elleni szándékos támadásokat, valamint a nemi erkölcs elleni erőszakos cselekményeket.¹A nemi erkölcs elleni erőszakos támadásokat, a nemi erőszakot minden korban büntették. A jogalkotó által tilalmazott szexuális jellegű bűncselekmények súlyosságát a Büntető Törvénykönyvben elfoglalt rendszertani helyük, büntetési tételeik is igazolják.

A közvélemény, a média szintén kiemelt figyelemmel kíséri az ilyen ügyeket, példaként említhető az ilyen jellegű bűnügyi híradások magas nézettsége. Magyarországon minden ötödik nemi erkölcs elleni bűncselekmény áldozata gyermek. Nem csupán a törvénytisztelő polgárok ítélik el a védtelen helyzetben lévő gyermekekkel szembeni szexuális visszaélést, hanem még a bűnözői körökben is negatív reakciókat vált ki. A büntetés-végrehajtási intézetekben is a bűncselekményi hierarchia legalsó fokára helyezik a gyermekek sérelmére bűncselekményeket elkövetőket, és ennek megfelelő módon, durván bánnak velük. A szexuális töltésű bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozásra nincsenek a rendőrségnél erre a célra kiképzett szakemberek.

Egy közelmúltban elkészült, tizenegy európai országra kiterjedő felmérés² szerint Magyarországon a legkevesebb a 100.000 főre jutó nemi erőszak miatt tett feljelentések száma. Ennek oka azonban a szakértők szerint nem az, hogy valóban kevesebb nemi erőszak történne, sokkal inkább a nemi erőszak túlságosan szűk definícióját, valamint az emberek igazságszolgáltatásba vetett bizalmának a hiányát emelték ki. A feljelentésig eljutó ügyek nagy százaléka tovább gördül a bíróságig, ami jogvédők szerint arra enged következtetni, hogy Magyarországon eleve csak megfelelő bizonyítékokkal rendelkezők tesznek feljelentést.

Diószegi Gábor 2000 és 2003 között zajlott kutatásában gyermekek elleni szexuális visszaéléseket vizsgált. A tanulmányozott 333 esetből a rendőrség mindösszesen 161 esetben vette őrizetbe az elkövetőt, 169 esetben pedig semmilyen személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedést nem léptetett életbe. Az általa vizsgált 333 esetből csupán 258 ügyben került sor vádemelésre, a kutatás (mivel a hangsúly a rendőrségi, vizsgálati szakaszon volt) csupán 39 bírósági határozattal foglalkozik. A bírói döntéseket vizsgálva azt vehetjük észre, hogy csak 1 esetben zárult felmentéssel az eljárás, tehát a rendőri és az ügyészi eljárások megalapozottak voltak.³ Ezeket a statisztikai adatokat tanulmányozva jutottam arra az elhatározásra, hogy a témával mélyebben szükséges foglalkozni, és fel kell hívni a hatóságok figyelmét a gyermekek sérelmére elkövetett nemi deliktumokkal kapcsolatos eljárás hibáira, hiányosságaira, és azok kiküszöbölését kell célként szem előtt tartani.

Az általam vizsgált eseteknél több esetben is előfordult, hogy a gyermekkorúak sérelmére elkövetett szexuális jellegű bűncselekmények elkövetése miatt indult büntetőeljárás a vádlott felmentésével zárult. A felmentés indoka esetenként eltérő. Előfordult, hogy a törvényszék bizonyítékok hiányában mentette fel a terheltet. A bíróság a határozat meghozatalánál tehát mindvégig szem előtt tartotta az *indubio pro reo* elvét, miszerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tény a terhelt terhére nem értékelhető.

2. A NEMI ERKÖLCS ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE

A nemi kapcsolatok jogi és erkölcsi pónalizálása hazánk és az egész emberiség történelmében a kezdetekhez nyúlik vissza. Több okból kifolyólag azonban lényeges eltérések figyelhetők meg az egyes államok nemi erkölcs elleni bűncselekményekkel kapcsolatos szabályozásában, de közös vonásként megemlíthető, hogy a

¹ MERÉNYI KÁLMÁN: *A szexuális erőszak*, 1987, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 21. o.

² http://www.nol.hu/belfold/20090514-nem_biznak_a_megeroszakolt_nok_a_hatosagokban (2013.11.10.).

³ http://www.remet.hu/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=4 (2013.11.10.)

szexuális jellegű erőszakos cselekményeket szerte a világban az adott kornak és társadalmi viszonyoknak megfelelően szabályozták.⁴

Rózsa János szerint a „szexuális bűncselekmény a bűnözésen, mint tömegjelenségen belül a különös kategóriájával jelölhető.”⁵ Ez azt jelenti, hogy különbözik az általános bűnözéstől, de a társadalmi élet egyéb jelenségeitől, a gazdasági és politikai viszonyoktól nem választható el.⁶

A honfoglalás előtti kor nemi viszonyainak megismerése nem könnyű feladat, mivel ebből az időből rendkívül kevés forrás maradt ránk. A honfoglalást, még inkább az államalapítást követően megindult a hazai büntetőjogi szabályok írásba foglalása, rendszerezése és ebből a nemi erkölcs elleni deliktumok sem maradhettek ki. Az Árpád-házi királyok korából származó dekrétumokat még a kánonjogi alap és a patrimonális jelleg hatotta át. Ekkor még szűk volt a büntetőjog által tilalmazott magatartások köre, a represszív szankció alkalmazása a társadalom természetes reakciója volt.⁷

Az Árpád-házi királyok törvényei a szemérem elleni bűncselekmények között szabályozták a paráznságot, nemi erőszakot, nőrablást, valamint a házasságtörést. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a nemi erőszakot Szent István király korában csupán a házasságot kikényszerítő eszköznek tekintették, önálló bűncselekményként azt nem rendelték büntetni. Jelentős változást hoztak I. László törvényei. Ez a változás főként a szexuális jellegű cselekményekkel szemben kiszabható szankció súlyosságában öltött testet. A nemi erőszakot halállal rendelték büntetni. A cselekmény passzív alanya hajadon és házasságban élő személy is lehetett. László és Könyves Kálmán törvényei külön rendelkeznek az egyházi személy által elkövetett cselekményekről is.⁸

A Hármaskönyv is szabályozta a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket, többek között a vérfertőzést, a mostohaanyán elkövetett erőszakot, valamint a feleség házasságtörését. A nemi erőszak hazai szabályozásával kapcsolatban meg kell említeni II. Lajos dekrétumát, amely az egyház elleni és a nőknél elkövetett erőszak megbüntetéséről rendelkezik. Az 1700-as évektől az erőszakos közönség sértettje csak 14 év feletti személy lehetett, tekintet nélkül annak erkölcsiségére, az elkövető társadalmi rangjára, valamint a közöttük lévő társadalmi különbségekre. A szankció ebben az esetben halál volt.⁹

A hazai büntetőjog kodifikálásának gondolata már az 1667-es országgyűlésen felmerült, az 1712-es országgyűlés pedig már önálló büntetőjogi javaslatot (*Praxis Criminalis*) tárgyalt. A Bencsik Mihály nagyszombati jogtudós által kidolgozott javaslatot az országgyűlés elfogadta, a becikkelyezés hiánya miatt azonban a hatályba lépés elmaradt. A magyar jogi szabályozásban először a *Praxis Criminalisban* nyertek szabályozást a természet elleni fajtalanság esetei, nevezetesen a szodómia és a bestialitás. „Szodómia embernek emberrel való természetellenes fajtalansága, a testi bűnök legborzasztóbbika, amikor férfi férfival, vagy nő nővel közönség; büntetése kard általi halál. Bestialitás embernek állattal való közönsége; az elkövető ember és állat máglyán haljanak meg, hamvaikat szórják a szelekbe vagy a vízbe.”¹⁰

Az 1795. évi javaslat volt az első tervezet, amely az egész büntetőjogot átfogta, hiszen mind anyagi, mind eljárásjogi rendelkezéseket tartalmazott. A javaslat nem csupán a korábbi büntetőjogi szabályok összefoglalását jelentette volna, hanem a felvilágosult hazai büntetőjogot alapozta volna meg.¹¹ A javaslat a szemérem elleni bűncselekményeket részben a polgárok javait, vagyonát és szabadságát veszélyeztető, részben az erkölcsök megrontására irányuló bűncselekmények között szabályozta.

Újítást hoz a törvényjavaslat abban a tekintetben, hogy a nemi erőszak passzív alanya tisztességtelen nő, szajha, valamint férfi is lehetett. „Az erkölcsök megrontására irányuló büntettek között vannak a bigámiáról, a poligámiáról, a vérfertőzésről, a házasságtörésről, a kerítésről, a bujálkodásról és a paráznalkodásról,

⁴ CSONTOS ZSOLT: A nemi erkölcs elleni erőszakos deliktumok elmélete és gyakorlata, in *Rendészeti Szemle*, 2007/11. szám, 77. o.

⁵ RÓZSA JÁNOS: *Szexuális bűnözés*, 1977, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 31. o.

⁶ VUCSKÓ BERNADETT: *Fiatalkorúak körében elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények a mai ítélkezési gyakorlatban*, 1999, Budapest, 14. o.

⁷ MADARASSY-MOLNÁR MÁTÉ: Adalékok a nemi erkölcs elleni bűncselekmények Csemegi-kódex előtti történetéhez, in *Jogtudományi Közlöny*, 2009/7-8. szám, 343. o.

⁸ MERÉNYI: i. m. 113-115. o.

⁹ MADARASSY-MOLNÁR: i. m. 346-347. o.

¹⁰ ANGYAL PÁL: *A szemérem elleni büntettek és vétségek*, 1937, Attila Nyomda Részvénytársaság, Budapest, 74. o.

¹¹ MADARASSY-MOLNÁR: i. m. 349. o.

a természetellenes fajtalankodásról, valamint a közbotránkozást okozó cselekedetéről szóló rendelkezések.¹²

Az 1827. évi javaslat az erőszakos nemi közösülésnél csak a tisztességes nőt helyezi védelem alá, a „megszéplősíti” és a „megrontja” kifejezéseket használja. Ez jelentős visszalépést jelent a korábbi, 1795-ös javaslatához képest.

Jelentős forrásnak számít, az 1843. évi Deák Ferenc készítette javaslat. A tervezet a bigámia körében eltérően szankcionálta a szándékos és a gondatlan elkövetést, valamint az olyan személy cselekményét, akinek a házastársa hosszabb ideig volt távol, illetve tévedésben volt. A javaslatban megjelent az erőszakos nemi közösülés kísérlete is. Meghatározást nyert a cselekmény elkövetésével kapcsolatosan a bevégeztség fogalma. A 202. § szerint az erőszakos közösüldési büntetést akkor tekintik bevégezettnek, midőn a nemző részek már valósággal egyesítettek.

A Csemegi-kódex (1878. évi V. törvény.) részletesen szabályozta a szemérem elleni büntetteket és vétségeket. Az erőszakos nemi közösülés passzív alanya kizárólag nő lehetett, tekintet nélkül korára, családi állapotára, erkölcsi magatartására. Büntetendő volt továbbá az öntudatlan, akaratnyilvánításra, védekezésre képtelen állapot kihasználásával, továbbá 12 éven aluli sértett sérelmére elkövetett házasságon kívüli közösülés. Megvalósult a cselekmény akkor is, ha a házastársak csupán ágytól és asztaltól voltak elválasztva. Ez a jogintézmény a házassági életközösség felbontásának speciális változata volt. A kiszabható maximális szankció tíz évig terjedő fegyházbüntetés volt.

A szemérem elleni erőszak esetén nem a közösülésre, hanem valamilyen fajtalan cselekményre terjedt ki az elkövető szándéka. Minősített esetért volt büntethető az elkövető, ha a cselekmény sértette az elkövető fel- vagy lemenője, illetve oldalági rokona, vagy az elkövető nevelésére, tanítására, gondnokságára, felügyeletére, gondviselésére vagy gyógykezelésére bízott személy volt. A büntetés ebben az esetben tíztől tizenöt, illetve öttől tíz évig terjedő fegyház volt. Fontos megjegyezni, hogy a Csemegi-kódexben foglalt szabályozás és minősítő körülmények hasonlóságot mutatnak a korábbi Btk. jogi szabályozásával. Különbség csupán a büntetési tételeknél figyelhető meg, a szemérem elleni cselekmények, a fajtalanság enyhébb elbírálás alá esett a Csemegi-kódexben.¹³ Fontos kihangsúlyozni, hogy a Csemegi-kódex jóval enyhébben büntette a szemérem elleni erőszakot, mint az erőszakos közösülést. Ezt egyébként azzal a társadalmi felfogással indokolták, amely szerint a közösülés a legintenzívebb cselekmény, a sértett számára ez a bűncselekmény okozza a legnagyobb traumát, valamint a közösülés következménye lehet a szüzesség elvesztése és a nem kívánt terhesség is.¹⁴

A Csemegi-kódex által lefektetett szabályozás lényegében az 1961. évi V. törvény (szocialista Btk.) létrejöttéig hatályban maradt. Lényeges rendelkezést tartalmazott az 1955. évi 17. törvényerejű rendelet, amely szerint büntetést követ el az, aki üzletszerű kéjelgést folytat. Az 1960. évi 14. tvr. azonban ezen változtatott és az üzletszerű kéjelgést szabálysértésként pönalizálta. Az üzletszerű kéjelgés egyébként a hatályos jogi szabályozás szerint is „csak” szabálysértésnek minősül.

Az 1961. évi V. törvény szankcionálni rendelte az erőszakos közösülést, a szemérem elleni erőszakot, a természet elleni fajtalanság két változatát, a megrontást, a vérfertőzést, az üzletszerű kéjelgést és annak járulékos cselekményeit, valamint a szeméremsértést.

A megrontás bűncselekménye az 1961. évi Btk.-ban jelent meg először a hazai jogi szabályozásban. A törvény szerint az követi el a megrontás bűncselekményét, aki tizennégy éven aluli gyermekkel bármilyen nemi tevékenységet követ el. A törvény büntette a mással történő közösülésre vagy fajtalanságra irányuló felbujtás is. Ami a természet elleni fajtalanságot illeti, annak csak erőszakos változatát szankcionálta, továbbá azt az esetkört, amikor az elkövető már betöltötte a huszadik életévét, a sértett viszont tizennégy és húsz év közötti fiatal volt. A bestialitást azonban nem pönalizálta a szocialista Btk.¹⁵

Az 1978. évi IV. törvény a nemi erkölcs elleni bűncselekmények tekintetében követte az 1961. évi V. törvényt. Jelentős változásokat a rendszerváltást követően figyelhetünk meg. Az 1993. évi XVII. törvény összhangba hozta a szemérem elleni erőszak és az erőszakos közösülés büntetési tételeit. A jogalkotó ezt azzal indokolta, hogy a szemérem elleni erőszak is elkövethető oly módon, hogy az emberi mivoltában

¹² MERÉNYI: i. m. 122. o.

¹³ MERÉNYI: i. m. 124-125.o.

¹⁴ TÓTH ÁRON LÁSZLÓ: A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények hatályos szabályozásával kapcsolatos néhány problémáról, in *Iustum Aequum Salutare*, 2007/4. szám, 239. o.

¹⁵ MERÉNYI: i. m. 128-129. o.

mélyen megalázott sértettnek nagymérvű testi vagy lelki gyötrelmet kell elszenvednie. Az 1993-as módosítás következtében a 210/A. § (2) bekezdésében határozta meg a jogalkotó először a fajtalanság törvényi definícióját. Eszerint fajtalanságnak minősül a közösülés kivételével minden olyan súlyosan szeméremsertő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgál. Ezt a törvényi fogalmat a bírói gyakorlat még annyival egészíti ki, hogy a fajtalan cselekmény csak a sértett testének közvetlen, fizikai érintésével valósulhat meg.¹⁶

Az 1997. évi LXXIII. törvény az erőszakos közösülés vonatkozásában megszüntette a nők kizárólagos passzív alanyiságát. Ezt követően már férfi is lehetett sértettje a bűncselekménynek. Igaz azonban, hogy a jogszabályváltozás óta a gyakorlat kevés példával tud szolgálni a férfiak sérelmére elkövetett erőszakos közösülésre vonatkozóan. E megoldás azonban elméleti oldalról nem támadható, hiszen megszüntette a korábbi diszkriminatív rendelkezést, mely korábban nem nyújtott a férfiak számára a másik nem tagjával megegyező, azonos szintű védelmet. Az ilyen esetek ritkaságát bizonyítja az, hogy amennyiben nő által férfi sérelmére elkövetett erőszakos közösülés következne be, az a médiában minden bizonnyal egyfajta „szenzációként” jelenne meg.¹⁷

Az 1997. évi LXXIII. törvény következtében már házasságon belül is elkövethetővé vált az erőszakos közösülés. A korábbi szabályozás szerint ugyanis a büntett tényállási eleme volt a házassági életközösségen kívüli elkövetés.

Az 1997. évi LXXIII. törvény új minősített esetet vezetett be az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak tekintetében. A jogalkotó súlyosabban rendelte büntetni a 12. életévét meg nem haladott személy sérelmére elkövetett cselekményt.

A probléma azonban az új minősítő körülménnyel kapcsolatban az volt, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére történő elkövetés a gyakorlatban kétféle esetben is értékelhető volt minősítő körülményként. Az első eset, amikor az elkövető a törvényben meghatározott módon (erőszakkal, vagy az élet testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel) közösülésre, fajtalankodásra vagy annak eltérésére kényszeríti a sértettet, vagy annak meghatározott állapotát (védekezésre, akarattnyilvánításra képtelen állapotát) közösülésre, fajtalanságra használja fel. A második esetben a sértett a közösülésbe, fajtalanságba, annak eltérésébe beleegyezett, vagy az alkalmazott erőszak, illetve fenyegetés nem érte el a törvényben meghatározott szintet. A második eset önmagában nem minősül erőszakos közösülésnek, tényállásszerűvé azt csak a 210/A. § (2) bekezdése teszi azáltal, hogy kinyilvánítja, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt védekezésre képtelennek kell tekinteni. Ez a helyzet ütközött a kétszeres értékelés tilalmának büntetőjogi alapjával, hiszen a sértett életkorát kétszeresen értékelte az elkövető terhére. Először akkor, amikor a cselekményt megrontás helyett erőszakos közösülésnek, vagy szemérem elleni erőszak büntettének minősítette, másodsor pedig annak minősítő körülményként való kezelésekor. A jogértelmezési problémákat a jogalkotó a 2005. évi XCI. törvénnyel oldotta meg.¹⁸ A 2005. évi XCI. törvény 5. § (1) bekezdésével módosította a jogalkotó a korábbi Btk. 197. § (2) bekezdését. A változás értelmében a büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közösülésre kényszerített sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be. A novella módosította a régi Btk. 198. § (2) bekezdését is. A korábbi Btk. 198. §-a (2) bekezdésének a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép: A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel fajtalanságra, vagy ennek eltérésére kényszerített sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be.

A jogalkotó az értelmező rendelkezés bevezetésével azt kívánta biztosítani, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött gyermekkel folytatott nemi cselekmény is erőszakos nemi bűncselekménynek minősüljön, továbbá, hogy megrontáshoz képest súlyosabb szankció alkalmazására is sor kerülhessen.¹⁹

¹⁶ BH 1993. 341.

¹⁷ TÓTH: i. m. 242. o.

¹⁸ Uo. 247. o.

¹⁹ SZOMORA ZSOLT: *A nemi bűncselekmények egyes dogmatikai alapkérdéseiről*, Doktori értekezés, 2008, SZTE ÁJK, 157. o.

3. A NEMI ERKÖLCS ELLENI DELIKTUMOK HATÁLYOS SZABÁLYOZÁSA

A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket a Btk. XIX. fejezete tartalmazza. „Először is fontos hangsúlyozni, hogy a bűncselekmények közös jogi tárgya az emberi szabadságjogok részét képező nemi szabadság és a nemi kapcsolatoknak a társadalmilag elfogadott rendje. A bűncselekmények a közös jogi tárgyat három szempontból támadhatják:

- sértik a nemi szabadságot (szexuális kényszerítés, szexuális erőszak);
- veszélyeztetik a gyermekek egészséges fejlődését (szexuális visszaélés, gyermekprostitúció kihasználása, gyermekpornográfia);
- sértik a nemi kapcsolatoknak a társadalmilag elfogadott rendjét (vérfertőzés, kerítés, prostitúció elősegítése, kitartottság, szemérem sértés).²⁰

Mielőtt a bűncselekmények törvényi tényállásának elemzésére rátérek, fontosnak tartom kiemelni, hogy a jogalkotó az új Btk. megalkotása során megszüntette a korábbi megkülönböztetést a közösülés és a fajtalanság között. A jogalkotó egy új fogalmat vezetett be szexuális cselekmény néven.

Eszerint szexuális cselekménynek minősül a közösülés és minden súlyosan szemérem sértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul. Úgy vélem e két fogalom egy közös fogalom alá történő egyesítése számos jogértelmezési problémát előzhet meg a jövőben.

3.1. Szexuális kényszerítés

Ez az új bűncselekményi tényállás a korábbi bírói gyakorlat által ismert nemi zsarolás esetét szabályozza, a kényszerítés speciális megjelenési formájaként. A Btk. 196. § szerint, aki mást szexuális cselekményre, vagy annak eltérésére kényszerít, az elköveti a szexuális kényszerítés büntettét. A büntetési tételeket szemlélve észrevehetjük, hogy lényegesen súlyosabban rendeli büntetni a szexuális kényszerítést a jogalkotó, mint az egyszerű kényszerítést.²¹

„A bűncselekmény elkövetési magatartásának két fordulatát különíthetjük el: a szexuális cselekményre vagy annak eltérésére kényszerítést. A szexuális kényszerítés ún. eredmény bűncselekmény, az eredmény a passzív alany akaratával ellentétes szexuális cselekmény vagy annak eltérése.”²² Az elkövető minősített esetért lesz felelősségre vonható, ha a szexuális kényszerítést tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, vagy a hozzátartozója, vagy a nevelése, gondozása, felügyelete, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyásolási viszonyával visszaélve követi el. „Nevelés fogalmán tervszerű magatartások sorozatát értjük, amelyek célja részben az ismeretanyag, illetve a képzet- és érzelemlátás gazdagítása, tágítása. Szűkebb értelemben a nevelés a kiskorú testi és szellemi fejlődésének elősegítését célzó tudatos ráhatások összessége. Felügyeleti viszony a kiskorú magatartásának, körülményeinek folyamatos, időről-időre visszatérően, vagy meghatározott időtartamra korlátozó figyelemmel kísérése, ellenőrzése, amelynek célja a kiskorú befolyásolására és testi épségének sértésére alkalmas ártalmak elhárítása. A gondozás alapvetően a kiskorú testi szükségleteinek kielégítésére irányul, ezáltal biztosítva a kiskorú normális, egészséges fejlődését. Gyógykezelés alatt áll a sértett akkor, ha gyógyító eljárásokat, illetve ápolói tevékenységeket alkalmaznak vele szemben.”²³

Új elemként jelenik meg a Btk.-ban a hatalmi vagy befolyásolási viszony, ez tipikusan a munkajogi kapcsolatokban érhető tetten.

3.2. Szexuális erőszak

A Btk. 197. § szerinti szexuális erőszak tulajdonképpen a korábbi erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak tényállásait foglalja össze. Ezt egyébként hasonlóan rendezte a német Btk. is.²⁴ A német Büntető Tör-

²⁰ BELOVICS ERVIN – GELLÉR BALÁZS – NAGY FERENC – TÓTH MIHÁLY: *Büntetőjog II. Különös rész a 2012. évi C. törvény alapján*, 2012, HVG-ORAC, Budapest, 172. o.

²¹ A szexuális kényszerítés egy évtől öt évig terjedő, míg az egyszerű kényszerítés három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

²² BELOVICS – GELLÉR – NAGY – TÓTH: i. m. 173-174. o.

²³ Ld. http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/simonne_peti_viktoria_csaladon_belul_gyermekek_serelmere_elkovetett_szexuális_eroszak_a_buntetoeljarasban%5Bjogi_forum%5D.pdf (2013.11.03.) 2. o.

²⁴ BELOVICS – GELLÉR – NAGY – TÓTH: i. m. 176. o.

vénykönyv a nemi erőszak tényállását a 177. § (2) bekezdésében szabályozza: „a tettes a sértettel közösül, vagy a sértetten olyan hasonló nemi cselekményt végez, illetve magán a sértettel végeztet, amelyek a sértettet különös módon megalázzák, így különösen akkor, ha testbe történő behatolással járnak (nemi erőszak)”²⁵ Ebben az esetben is megfigyelhető a közösülés és az ahhoz hasonló cselekmény egy tényállásban történő kriminalizálása.

A szexuális erőszak elkövetője bárki lehet közösülési képességre és nemre való tekintet nélkül, a passzív alanya pedig kortól és nemtől függetlenül szintén bárki lehet. Az elkövetési magatartásnak két fordulata van: a szexuális kényszerítés és szexuális cselekményre való felhasználás. Mindkettő elkövetési magatartás közös eleme a szexuális cselekmény. Tehát a korábbi Btk. szabályozásától eltérően, aki kizárólag fajtalanságra kényszerít erőszakkal vagy az élet és testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel valakit, az is szexuális erőszakért lesz felelősségre vonható.

Szükséges meghatározni a közösülés fogalmát is. Élettani értelemben a közösülés olyan nemi aktust jelent, amelynek eredményeként a férfi nemi szerve részben vagy egészben behatol a nő nemi szervébe, s ezt követően magömlés is bekövetkezik. Büntetőjogi értelemben azonban a cselekmény már a nemi szervek pusztá érintkezésével, összeérintésével befejezetté válik.²⁶

Az első fordulat megvalósulásához szükséges a szexuális cselekményen kívül a kényszerítés is. A második fordulat azonban egyetlen magatartással, a szexuális cselekménnyel megvalósul. Az elkövetési mód mindkettő fordulat esetében az erőszak vagy az élet, testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés. Az erőszakos közösülés büntettének elkövetési magatartása: a közösülésre kényszerítés erőszakkal, illetőleg az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel (avagy a nő védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen állapotának a közösülésre felhasználásával) valósul meg; erőszakon az ellenállás leküzdésére szolgáló fizikai kényszert; fenyegetésen pedig nemcsak az ellenállásra képtelenséget eredményező, hanem az olyan pszichés ráhatást kell érteni, amely – a sértett szempontjából megítélve – benne komoly félelem kiváltására objektíve alkalmas.²⁷

A (2) bekezdésben meghatározott szabály szakított a korábbi Btk. értelmezési rendelkezésében foglaltakkal, amely megdönthetetlen vélelemként rögzítette, hogy amennyiben a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be, védekezésre képtelennek kell tekinteni.

A törvény három minősített esetet szabályoz a szexuális erőszak vonatkozásában. A törvény értelmében súlyosabban büntetendő az elkövető, amennyiben tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel úgy végez szexuális cselekményt, hogy ennek során erőszakot, vagy az élet, testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy e személy védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát használja fel szexuális cselekményre.

Ugyancsak minősített esetért lesz felelősségre vonható az elkövető akkor, ha a szexuális cselekményt a nevelése, gondozása, felügyelete, vagy gyógykezelése alatt álló, vagy egyéb módon a hatalma vagy befolyásolási viszonya alatt álló személy sérelmére követi el. A nemi erkölcs elleni bűncselekmények szempontjából a sértett felügyelet alatt állása, mint minősítő körülmény megállapítható akkor is, ha rövid az az időtartam, ami alatt az elkövető meghatározhatja a passzív alanytól elvárt magatartást, kiskorú esetén gyakorolhatja mindazon jogokat, amelyek az adott körülmények között a szülőt illetnék.²⁸

Tehát a második minősítő körülmény alapja egyfajta függőségi viszony. Jelen esetben is kitételként jelent meg a hatalmi, befolyásolási viszony, amelyet kétséget kizáróan a munkahelyi kapcsolatokban gyakori-vá váló szexuális bántalmazások elszaporodása miatt vezetett be a jogalkotó. Fontos kiemelni, hogy ezeknek a viszonyoknak az elkövetés időpontjában kell fennállniuk.

Harmadik minősítő körülményként a törvény a többes elkövetést rendeli súlyosabban büntetni. E minősítő körülmény megállapításának feltétele, hogy a sértettel többen végezzenek szexuális cselekményt. Másik feltétel a sértett azonossága, továbbá, hogy az elkövetők egymás tevékenységéről tudva, azonos alkalommal végezzenek szexuális cselekményt a sértettel. A többes elkövetés akkor is megállapítható, ha az egyik elkövető kóros elmeállapotú személy. A többek által elkövetett erőszakos közösülés (szexuális erő-

²⁵ SZOMORA: i. m. 189. o.

²⁶ BELOVICS – GELLÉR – NAGY – TÓTH: i. m. 177. o.

²⁷ BH 1997.252.

²⁸ BH 2011.30.

szak) büntette esetén a társtettség megállapítása kizárt, mivel mindegyik elkövető önálló tettesként lesz felelősségre vonható.²⁹

3.3. Szexuális visszaélés

Kijelenthető, hogy az új Büntető Törvénykönyvben a nemi erkölcs elleni bűncselekmények közül aszexuális visszaélés szabályai változtak meg a leginkább a korábbi szabályozáshoz képest. A korábbi Btk. a szexuális visszaélés alatt meghatározott cselekményt megrontásként rendelte büntetni, akként, hogy, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel közösül, valamint az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét meg nem haladott személlyel fajtalankodik, büntettet követ el, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (korábbi Btk. 201. §). A korábbi Btk. 202. §-a szerint, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személyt arra bír rá, hogy mással közösüljön vagy fajtalankodjék, büntettet követ el, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az új Btk. 198. § (1) bekezdése szerint az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A két szabályozást összehasonlítva arra a megállapításra jutunk, hogy a jogalkotó az új Btk.-ban az elkövetés alanyaként kizárólag tizennyolcadik életévét betöltött személy büntetőjogi felelősségét kívánja megállapítani. Korábban a felnőtt kor csak a második fordulathoz volt tényállási eleme. A közösülés esetén a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy is büntethető volt. Fajtalankodás esetén a büntetőjogi felelősség megállapításnak feltétele volt a tizennyolcadik életév betöltése. Tehát tizennyolc év alatti személy fajtalankodhatott tizennégy év alatti személlyel, a közösülés azonban tiltott volt.

Az elkövetési magatartás az első fordulat esetében a szexuális cselekmény végzése, a második fordulat esetén pedig a mással való szexuális cselekményre történő rábírás, vagyis egy sikeres felhívás. A törvény a (3) bekezdésben szabályozza a minősített eseteket. Nevezetesen, ha a sértett az elkövető nevelése, gondozása, felügyelete, vagy gyógykezelése alatt áll, illetve az elkövető a szexuális visszaélést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyásolási viszonyával visszaélve követi el. A büntetési tételek tekintetében különbség van. A törvény két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a cselekményt, ha a tizennyolcadik életévét betöltött elkövető függőségi viszonyát kihasználva, azzal visszaélve végez szexuális cselekményt a sértettel, vagy a sértettet arra bírja rá, hogy mással végezzen szexuális cselekményt. A függőségi viszony kihasználásával történő sikertelen rábírás enyhébb megítélés alá esik, ebben az esetben a büntetési tétel egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

3.4. Vérfertőzés

A vérfertőzés vonatkozásában jelentős változást nem hozott az új Btk., a tényállás tekintetében annyi módosítás történt, hogy a korábbi közösülés és fajtalankodás elkövetési magatartás helyébe a szexuális cselekmény végzése lépett. Erre már a korábban tárgyalt bűncselekményeknél is utaltam.

Eltérés inkább a büntetési tételnél figyelhető meg. A korábbi Btk. egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni a vérfertőzést, az új Btk. azonban a büntetési tételt három évig terjedő szabadságvesztésben állapította meg. Egyéb változás e bűncselekmény tekintetében nem történt. A testvérek közötti szexuális kapcsolat létesítését továbbra is vétségként, két évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti a törvény. Megmaradt büntethetőséget kizáró okként, ha a leszármazó a cselekmény elkövetésekor még nem töltötte be a tizennyolcadik életévét.

4. A KISKORÚAK SÉRELMERE ELKÖVETHETŐ EGYES NEMI ERKÖLCS ELLENI BŰNCSELEKMÉNY BIZONYÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI PROBLÉMÁK

Jelen fejezetben kizárólag a szexuális erőszak, szexuális kényszerítés, a szexuális visszaélés, valamint a vérfertőzés (korábbi Btk. szerinti erőszakos közülés, szemérem elleni erőszak és a megrontás, vérfertőzés) felderítésének nehézségeivel foglalkozom. A prostitúcióval kapcsolatos bűncselekmények, valamint a gyermekpornográfia jelen tanulmányomnak nem képezik a tárgyát. Ezt egyrészt a terjedelmi korlátokkal kívánom

²⁹ BH 2003.271.

indokolni, másrészt azzal, hogy ezek a bűncselekmények jogtárgyi szempontból kevésbé kapcsolódnak az előbb említett bűncselekményekhez. Ellenben az általam vizsgálni kívánt bűncselekmények a joggyakorlatban szorosan tapadnak egymáshoz, a mindennapi jogalkalmazás terén egymással szorosan összefüggő területként jelennek meg. Az úgynevezett prostitúcióval kapcsolatos bűncselekmények az ember szexuális magatartásához csupán közvetett módon kapcsolódnak, e bűncselekmények kriminalizálását is egyéb érdekek, pl. közrend indokolják. A dolgozatom tárgyát képező gyakoribb bűncselekményeknek közös eleme a nemi cselekmény (közösülés, fajtalanság). Tehát megállapítható, hogy a négy bűncselekménynek közös az elkövetési magatartása (hatályos Btk. szerint a szexuális cselekmény).

Azt állapíthatjuk meg, hogy növekvő tendencia mutatkozik a bűncselekmények számában. 2001-től egyértelmű növekedés tapasztalható a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett erőszakos közösülés, de még inkább a szemérem elleni erőszak számában. Míg 2001-ben az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló, valamint tizenkét év alatti gyermek sérelmére elkövetett, a hatóság által felderített szemérem elleni erőszakok száma 90 körül volt, addig 2004-ben már 150.³⁰ Felvetődik a kérdés, hogy vajon ténylegesen ennyire elszaporodtak volna a szexuális jellegű bűncselekmények, vagy csupán a látencia mértéke csökkent.

A kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális jellegű bűncselekmények közös jellemzője, hogy ezek többnyire látens bűncselekmények, melyek többsége nem jut a hatóság tudomására. Ennek többféle oka lehet. Egyrészt az elkövető mindent megtesz annak érdekében, hogy ne derülhessen ki a bántalmazás, másrészt a gyermek esetleg nem is tudja, hogy ami vele történik, az bűncselekmény, illetve szégyelli elmondani. A közvéleményben elterjedt az a feltételezés, hogy a gyermekek elleni szexuális erőszakra általában a gyermekek számára ismeretlen, perverz elkövető útonálló jellegű támadása során kerül sor.³¹

Ezzel szemben az elkövetők 75-85 százaléka felnőtt férfi, rendszerint a gyermek édesapja, mostohaapja, szülő testvére, testvér, illetve olyan személyek, akik nem képesek hozzájuk korban illő személlyel normális kapcsolat létesítésére. Az áldozatok magas száma, 80-90 százaléka lány, többségük 7-8 éves. A szexuális bántalmazásoknak többnyire csak az egyszeri elkövetése bizonyítható, ritkán sikerül bizonyítani a többszöri elkövetést (20 százalék körüli). A bántalmazás gyakran olyan korban kezdődik, amikor a gyermek még nem is érti, hogy mi történik vele, nem képes visszautasítani a közeledést. A felnőtt korú elkövető a tapasztalatát, tudását használja fel a gyermekkel szemben (megfigyeli a gyermek szokásait, jutalmat ígér). A gyermeknek továbbá tetszhet az ismeretlen kellemes érzés, kényeztetés, azonban érzi, hogy amit tesznek vele, az rossz, titkolni való. A szexuális erőszak tünetei többfélék lehetnek. Az eltérésnek oka lehet a bántalmazás gyakorisága, mértéke, a gyermek életkora. Tünetként jelentkezhet például az ismeretlen okú vérzés, hasi fájdalom, alvászavar, étvágytalanság, tanulási zavarok. Szintén figyelemfelhívó lehet, ha a gyermek a társaival szemben szexuális jellegű magatartást tanúsít, trágár szavakat használ, korábban nem jellemző ismeretekről kezd beszélni. Valószínűleg súlyosabb hatást gyakorol a gyermekekre a szexuális abúzus, minél idősebb az áldozat, illetve az elkövető, az áldozat és az elkövető közötti kapcsolat közeli, a gyermek több elkövető áldozatává válik.³²

Nehezíti még a bizonyítást az elkövető és a sértett között fennálló szoros érzelmi kötődés is, amennyiben a szexuális abúzus (szexuális bántalmazás, visszaélés) családon belül történik.³³ „Egy esetleges büntető-eljárás a legbelsőbb érzelmi kapcsolatokat érinti, ezért nehezen hozható összhangba a legalitás elvéből fakadó bűnüldözési kötelezettség és a magánszféra védelme. Sok esetben maguk a sértettek is titkolják, hogy mi történt az otthon falai között.”³⁴

A gyermekeket minden esetben gyermekpszichológus vizsgálja, továbbá a cselekmény jellegétől függően orvosszakértő kirendelésére is sor kerül. Az eljárás során a sértetti nyilatkozatot csak közvetett tanúvallomások támaszthatják alá, melyekkel kapcsolatban több aggály is felmerülhet. Például ők kizárólag a gyer-

³⁰ SZELEZSÁN ANNAMÁRIA: A gyermekek sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmény (Beszámoló az Országos Kriminológiai Intézetben 2005. május 24-én megtartott kerekasztal-beszélgetésben), in *Ügyészek Lapja*, 2005/4. szám, 22. o.

³¹ MORVAI KRISZTINA: A „gyermekekkel szembeni rossz bánásmód” (erőszak, elhanyagolás, visszaélés) Magyarországon az ezredfordulón – büntetőbírói ítéletek tükrében, in *Collega*, 2002/3. szám, 14. o.

³² KIRÁLY RÉKA: A gyerekkorúak sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények, in *Büntetőjogi Tanulmányok*, 2004. 68. o.

³³ SZELEZSÁN: i. m. 22-25. o.

³⁴ JUNGJI ESZTER: A családon belüli erőszak az ítélkezési gyakorlatban, in *Bírák Lapja*, 2003/2. szám, 62. o.

mek által elmondottakból következtetnek a történetekre, és gyakran ezt helytelenül teszik. Gyakori eset az is, amikor a válófélben lévő házastársak egymást gyanúsítják meg azzal, hogy a közös kiskorú gyermekkel szexuális jellegű cselekményt végeztek, vagy kívántak végezni. Amennyiben az eljárás megindul, gyakori, hogy a gyanúsítottat elmeorvos szakértő és pszichológus szakértő vizsgálja meg. Gyakori ebben az esetben a poligráf alkalmazása is.³⁵

Szintén sűrűn előforduló probléma, hogy a tanúk az eljárás korai szakaszában vallomást tesznek, majd valamilyen okból a későbbiekben visszavonják a korábban megtett vallomást, a család és az anyagi biztonság fenntartása érdekében. A vallomás visszavonásának pedig az a jogi következménye, hogy az nem tehető a tárgyalás anyagává.

A hozzátartozói körön kívül eső tanúk sem tesznek szívesen vallomást, ennek oka, hogy eluralkodik rajtuk a fenyegetettség érzése. Bizonyos foglalkozást végző személyek azzal tesznek eleget hivatásuk írott és íratlan szabályainak, ha feltárják azt, amit tapasztaltak. A családdal kapcsolatban álló orvos, védőnő nem háríthatja el tanúkénti meghallgatását. Célszerű tehát az ilyen jellegű foglalkozást végzők továbbképzése, melynek során szakemberek készítik fel őket ezeknek az eseteknek a kezelésére.³⁶

A nyomozóhatóságnak és az ügyészségnek így gyakran nem marad semmi bizonyítéka és az eljárást bizonyítékok hiányában meg kell szüntetni. Probléma az is, hogy a gyermek tanúkénti meghallgatásához szükség van a szülő beleegyezésére is. Amennyiben a szülő, mint törvényes képviselő a gyermek tanúkénti kihallgatásához nem járul hozzá, a gyermek tanúként nem hallgatható ki.

Mint ahogy arról korábban már említést tettem, felmerülő speciális nehézség az is, hogy a szülők gyakran az egymás elleni küzdelem eszközeként használják fel a büntetőeljárást. Nagyon sok szülő úgy éli ki a másik szülővel szembeni indulatát, hogy megtiltja számára azt, hogy lássa gyermekét és a végén már arra jut, hogy bűncselekmény elkövetésével vádolja meg a másik szülőt, a gyermeket pedig betanítja. Ezért lehetőleg semleges körülmények között kell meghallgatni a gyermeket, ezáltal a gyermek a szülőktől független vallomást tud tenni. Mivel a kiskorú gyermek törvényes képviselője általában valamelyik szülő, ezért ezt a gyakorlatban úgy oldják meg, hogy a meghallgatás kezdetén a szülő is jelen van, majd később a szülőt megkérlik, hogy hagyja el a vizsgálatot.

Gyakori eset a bírói gyakorlatban az, hogy nem sikerül kétséget kizáróan bizonyítani azt, hogy az elkövető elkövette a nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére a bűncselekményt. Ebben az esetben megtörténhet, hogy szűkül a vádbeli tényállás, és kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt folytatódik csak az eljárás, vagyis az elkövetőt a „maradék bűncselekmény” miatt vonják felelősségre. Ha az elkövető tehát nem valósítja meg valamelyik nemi erkölcs elleni bűncselekmény törvényi tényállását, vagy az kétséget kizáróan nem bizonyítható, de a gyermek erkölcsi fejlődését veszélyezteti, azzal megvalósítja a kiskorú veszélyeztetésének büntetettét. Például nem megfelelő ruhában járattja, elhanyagolja, ütlegeti, az egészséges fejlődéshez szükséges feltételeket nem biztosítja, ezzel kimeríti a kiskorú veszélyeztetésének törvényi tényállását.

Továbbá nehézség az is a tényállás felderítése kapcsán, hogy minél fiatalabb a gyermek, annál nehezebben tud emlékezni. A gyermekek emlékei akár 1-2 év alatt teljesen átformálódhatnak. Nehezíti még a bizonyítást az a körülmény is, hogy a gyermek gondolkodásában keverednek a valóság és a képzelet elemei. Bonyolítja még az is az emlékek felidézését, hogy az eljáró hatóság azt várja el, hogy úgy emlékezzünk, ahogyan lehetetlenség. Ezért az a gyakorlat alakult ki, hogy röviddel a cselekmény megtörténte után a gyermeket lehetőség szerint nyilatkoztatni kell.

A gyermekek számára hasonlóan nagy traumát jelent maga a büntetőeljárás, mint a sérelmükre elkövetett bűncselekmény. Az eljárás során a gyermeket többször meghallgatják, ami további traumát idézhet elő. Diószegi Gábor kutatásában az áldozatokat 278 esetben több mint egyszer hallgatták ki, 67 esetben háromszor, vagy annál is többször. Bizonyos ügyekben a gyerekeket 6-7 alkalommal hallgatták meg. Speciális gyermekek kihallgatására alkalmas szobát mindössze egyetlen esetben használtak.³⁷ Az lenne a megfelelő, ha a gyermeket csak egyetlen alkalommal hallgatnák meg a történetéről. Ezzel elkerülhetővé válna a gyermek további károsodása.

³⁵ SZELEZSÁN: i. m. 25. o.

³⁶ JUNGI: i. m. 62-63. o.

³⁷ Ld. http://www.remet.hu/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=4 (2013.11.10.).

5. DE LEGE FERENDA JELLEGŰ JAVASLATOK A NEMI ERKÖLCS ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK MIATT INDULT BÜNTETŐELJÁRÁSSAL KAPCSOLATBAN

Álláspontom szerint a nemi deliktumokkal kapcsolatosan indult büntetőeljárások terén fő feladat az eljárás hatékonyabbá tétele. A hatékonyság elsősorban gyorsaságot jelent, ehhez pedig komolyabb együttműködés szükséges a hatóságok részéről. A nyomozóhatóság munkájára egyébként is a bürokratikus ügymenet jellemző, én a sértett központú ügyintézészt tartom megfelelőnek. Fontos lenne, ha a sértett jogainak biztosítása nagyobb figyelmet kapna, különösen a gyermekkorú sértettekre kell kiemelt figyelmet fordítani. A gyermekek kihallgatásánál nem csupán a külsőségekre kell nagy hangsúlyt fektetni (látványos kihallgató szobák), hanem magára a tartalomra, hogy olyan személy hallgassa ki őket, aki erre felkészült.

Megelőzőképpen folyamatos felvilágosítások, tájékoztatások során beszélgetni kell a témáról a gyermekekkel és szüleikkel.

A nyomozó hatóság számára is hasznos lenne, ha nyilvántartást vezetnének azokról a személyekről, akik korábban szexuális cselekményeket követtek el. Ezzel egyrészt könnyebb lenne az azonosítás, másrészt a nemi bűncselekményeket elkövető személyek ellenőrzésével csökkenteni lehetne a deliktumok bekövetkezésének számát. Kiemelt szerepe van a nemi bűncselekményekkel kapcsolatos megelőzésben a médiának is. A sajtónak nem a szenzációt kell keresnie, hanem tényszerűen, megfelelően kellene bemutatnia a kialakult helyzetet, és segítenie a megelőzésben. A közérdeklődés az utóbbi időben a jogalkotó figyelmének középpontjába ajánlotta a gyermekpornográfiát, a gyermekekkel kapcsolatos pornográf felvételek, fényképek készítését, jelentős eredménynek tartanám, ha a családon belüli erőszak visszaszorítása is a jogalkotó figyelmének középpontjába kerülne.

Az általam vizsgált jogesetek közös tanulsága az, hogy nem megfelelő a szigor a büntetések tekintetében. Úgy vélem, sokkal súlyosabb szankciókat kell alkalmazni a gyermekek sérelmére szexuális jellegű bűncselekményt megvalósító elkövetőkre. A büntetési tételkeret a törvényben adott, azonban az ítékezésben ezt nem használják ki megfelelően, és a büntetési tételkeret alsó határához közeli büntetést szabnak ki. Fontos azonban, hogy a szigorú szankció mellett a segítő szándék is megjelenjen. A legtöbb elkövető személyiségzavarban szenved, mentális problémáik vannak. Mivel betegek, következetes pszichiátriai felügyeletet is biztosító kezelésnek kell alávetni őket. Külön figyelmet kellene fordítani a börtönből szabadult elkövetőkre is, megelőzve ezzel a visszaesést.

6. ZÁRÓ GONDOLATOK

Jelen tanulmány elsődleges és nem titkolt célja, hogy a nemi erkölcs elleni bűncselekmények hazai jogfejlődésének és hatályos szabályozásának ismertetésén túl, a nemi deliktumok miatt indult büntetőeljárás eredményességét célzó javaslatokat vonultasson fel.

Azt látom, hogy az új Btk. hatályba lépésével a korábbi anyagi jogi problémák megoldódtak. A közösülés és a fajtalankodás egy közös definícióban történő egyesítése a korábbi jogalkalmazói igénynek megfelelő, a jövőben jelentős jogértelmezési problémákat előzhet meg, de a bizonyítási nehézségek megmaradnak.

Összességében tehát elmondható, hogy a jogalkotó feloldotta a korábbi értelmezési gondokat az új Btk. elfogadásával, azonban a bűncselekmények visszaszorítása és az elkövetett bűncselekmények felderítése érdekében a büntetőeljárásban részt vevő szervek hatékonyabb együttműködése szükséges.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1.] ANGYAL PÁL: *A szemérem elleni büntettek és vétségek*, 1937, Attila Nyomda Részvénytársaság, Budapest.
- [2.] BELOVICS ERVIN – GELLÉR BALÁZS – NAGY FERENC – TÓTH MIHÁLY: *Büntetőjog II. Különös rész a 2012. évi C. törvény alapján*, 2012, HVG-ORAC, Budapest.
- [3.] CSONTOS ZSOLT: A nemi erkölcs elleni erőszakos deliktumok elmélete és gyakorlata, in *Rendészeti Szemle*, 2007/11. szám.
- [4.] JUNG E SZTER: A családon belüli erőszak az ítélezési gyakorlatban, in *Bírák Lapja*, 2003/2. szám.
- [5.] KIRÁLY RÉKA: A gyerekkorúak sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények, in *Büntetőjogi Tanulmányok*, 2004.

- [6.] MADARASSY-MOLNÁR MÁTÉ: Adalékok a nemi erkölcs elleni bűncselekmények Csemegi-kódex előtti történetéhez, in *Jogtudományi Közlöny*, 2009/7-8. szám.
- [7.] MERÉNYI KÁLMÁN: *A szexuális erőszak*, 1987, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- [8.] MORVAI KRISZTINA: A „gyermekkel szembeni rossz bánásmód” (erőszak, elhanyagolás, visszaélés) Magyarországon az ezredfordulón – büntetőbírói ítéletek tükrében, in *Collega*, 2002/3. szám.
- [9.] RÓZSA JÁNOS: *Szexuális bűnözés*, 1977, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- [10.] SZELEZSÁN ANNAMÁRIA: A gyermekek sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmény (Beszámoló az Országos Kriminológiai Intézetben 2005. május 24-én megtartott kerekasztal-beszélgetésben), in *Ügyészek Lapja*, 2005/4. szám.
- [11.] SZOMORA ZSOLT: *A nemi bűncselekmények egyes dogmatikai alapkérdéseiről*, Doktori értekezés, 2008, SZTE ÁJK.
- [12.] TÓTH ÁRON LÁSZLÓ: A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények hatályos szabályozásával kapcsolatos néhány problémáról, in *Iustum Aequum Salutare*, 2007/4. szám.
- [13.] VUCSKÓ BERNADETT: *Fiatalkoriak körében elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények a mai ítélkezési gyakorlatban*, 1999, Budapest.

Bírói gyakorlat

- [1.] BH 1993. 341.
- [2.] BH 1997.252.
- [3.] BH 2011.30.
- [4.] BH 2003.271.

Elektronikus források

- [1.] http://www.nol.hu/belfold/20090514-nem_biznak_a_megeroszakolt_nok_a_hatosagokban (2013.11.10.).
- [2.] http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/simonne_peti_viktoria_csaladon_belul_gyermekek_serelmere_elkovetett_szexualis_eroszak_a_buntetoeljarasban%5Bjogi_forum%5D.pdf (2013.11.03.).